

اسلام سازنده صلح است / شش نهاد ابداعی قرآن برای دستیابی به وحدت

آیت‌الله محقق داماد ضمن اشاره به اینکه اسلام نه تنها طرفدار صلح که سازنده صلح است به توضیح درباره شش نهاد ابداعی قرآن کریم برای ایجاد وحدت در جوامع بشری پرداخت.

آیت‌الله محقق داماد ضمن اشاره به اینکه اسلام نه تنها طرفدار صلح که سازنده صلح است به توضیح درباره شش نهاد ابداعی قرآن کریم برای ایجاد وحدت در جوامع بشری پرداخت.

به گزارش اینکنا، به مناسبت هفته وحدت، آیت‌الله سیدمصطفی محقق داماد در پیامی که در کانال شخصی خود منتشر کرد، به ارائه نکاتی درباره رابطه اسلام و صلح اشاره کرد که می‌توانید متن سخنان او در ذیل آمده است:

اگر کسی از یک سو به مطالعه قرآن مجید و سایر منابع اسلامی بپردازد و از سوی دیگر، نگاهی به خاستگاه زمانی اسلام به خصوص در جزیره العرب داشته باشد بلافاصله این حقیقت را می‌پذیرد که آیین اسلام نه تنها آیینی طرفدار صلح است و نه تنها آن را با جمله «الصلح خیر» به عنوان بهترین، زیباترین و آرمانی‌ترین مفهوم معرفی فرموده است، بلکه اسلام با آموزش و تأسیس نهادهایی بسیار مهم که شاید در جامعه آن روز بشری ابداعی و کاملاً جدید بوده است سازنده صلح بوده است.

ویژگی سازندگی صلح برای اسلام به هیچ وجه سخن گزاف نیست. من در این فرصت کوتاه مایلم به چند نمونه از آن نهادها اشاره کنم. اولین نهاد، نهاد توحید است. توحید از ابراهیم(ع) آغاز شد و ابداع پیامبر اسلام نبود ولی خواجه طوسی در کتاب «اوصاف الاشراف» می‌گوید توحید قرآن به دو معناست؛ یکی توحید به معنای یکی گفتن است و دیگری به معنای یکی شدن. جای تردید نیست جدال‌ها و ستیزها علل مختلفی دارند ولی یکی از عمده ترین علل جنگ‌ها، جنگ خدایان و برای خدایان است.

شُرک و چندخدایی سابقه طولانی در ایجاد مشاجرات و ستیزهای اقوام دارد و هم اکنون هم هست البته ما خداپرستان، ما موحدان، با کمال شرمندگی باید از محضر خداوند پوزش بطلبیم و بگویم خدایا، تو به ما خدای واحدی را تعلیم دادی، تو به ما خدایی را تعلیم دادی که برایمان ایجاد صلح و آرامش می‌کند ولی با کمال شرمندگی هنوز به نام خدای موسی و خدای محمد و خدای عیسی با یکدیگر می‌جنگیم. به جای آنکه پنجه در پنجه یکدیگر کنیم و انسان‌ها را به توحید دعوت کنیم، پنجه بر صورت یکدیگر می‌کشیم. خدایی که نام خود را سلام و صلح نامیده و دشمنی را هدف شیطان معرفی کرده است «إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ»، این خدا ما را به صلح و دوستی و مهرورزی دعوت کرده ولی ما به نام او پنجه در صورت یکدیگر می‌کشیم.

نهاد اخوت، ابداع پیامبر اسلام برای نفی تبعیض

نهاد دیگر که پیامبر(ص) ساخته است نهاد اخوت است. اخوت یکی از ارمغان‌های قرآن مجید است. ابن خلدون، دانشمند جامعه شناس مسلمان در قرن هشتم که او را پدر دانش جامعه شناسی می‌شناسند گفته است رسول اسلام دو معجزه بیشتر نداشت یکی قرآن و دیگری رابطه دوستی و همزیستی مسالمت آمیزی که میان اقوام آن روز برقرار کرد. قرآن این جریان را در آیه ۱۰۳ سوره آل عمران بیان فرموده است: «وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ».

در این آیه که تلاوت کردم ریسمان الهی همان توحید است. آیه می‌فرماید با چنگ زدن به توحید می‌توان به صلح پایدار و مستمر رسید. نکته دیگر در آیه این است که همواره باید به نعمت صلح و آشتی و نجات از جنگ و عداوت و خصومت و رسیدن به برادری توجه داشت. باید به این نعمت ارزشمند توجه داشته باشیم که اگر ما موحد نبودیم در چه شرایطی بودیم. باید به این نعمت بزرگ توجه کنیم. قرآن می‌گوید اگر به نعمت اخوت شاکر نباشید در لبه پرتگاه آتش قرار خواهید گرفت. قرآن اخوت انسانی را از طریق وحدت خانواده بشری تشکیل داده است آنجا که فرموده است: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ». شما از یک پدر و مادر منشعب شدید بنابراین همه با هم برادر هستید، کافر و مسلمان ندارد؛ سیاه و سفید ندارد، عرب و عجم ندارد، جنسیت در اینجا مهم نیست، زن و مرد ندارد، کافر و مسلمان ندارد، سیاه و سفید ندارد. اخوت به معنای برادری دو مرد نیست بلکه به معنای رفع هرگونه تبعیض است. اخوت یعنی سلب تمام موارد تبعیض.

نهاد سوم نهاد عقد و عهد و پیمان است. معاهده و پیمان اساس آشتی و همزیستی است. با عقد و پیمان کانون خانواده شکل می‌گیرد. قرآن نام پیمان خانوادگی را میثاق گذاشته است: «وَأَخَذَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا»، با عهد و پیمان است که خانواده تشکیل می‌شود، حکومت تشکیل می‌شود و بالاخره با عهد و پیمان است که ملت‌ها در کناره هم زندگی مسالمت آمیز

تشکیل می دهند. اگر امروز سازمان ملل تشکیل می شود براساس احترام به عقد و پیمان است. این خدای بزرگ در قرآن به ما می گوید عهد و ایمنی از ایمان بالاتر است. آنجا که می فرماید اگر به عهده ای مؤمنان تجاوزی صورت گیرد، اگر میان متجاوزان پیمان برقرار است نباید به دفاع برخیزید. در سایه عهد و پیمان است که می توانیم زندگی در سایه آرامش را تجربه کنیم. کرامت بشری از آموزه های ابدایی قرآن است

نهاد بعدی نهاد کرامت بشری است. توجه دادن به کرامت انسان در آن روز مطرح نبوده است. اگر ادعا می کنم اثبات آن به عهده خودم است. کرامت بشری در میان کتب آسمانی نخستین بار در قرآن بیان شده است: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا». این یکی از آموزه های بدیع قرآن است. قرآن می گوید شما باید از هرگونه نزاع اجتناب کنید؛ «وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ»، یعنی اگر شما دست به نزاع بزنید و با هم ستیزه کنید کرامتتان زیر سؤال می رود.

نهاد پنجم نهاد عفو است: «أَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى». نهاد ششم نهاد صفح است. عفو یعنی گناه دیگری را قبول کردن و گذشت کردن ولی نهاد صفح یک گام بالاتر است و به معنای کاملاً فراموش کردن تقصیر دیگران است: «قَاعَفُوا وَأَصْفَحُوا».

بالاترین از اینها، در قرآن مجید در آیه ۳۴ سوره فصلت آیه ای است که یک دنیا جای فکر دارد و انسان با این آیات مرید قرآن می شود. اجازه بدهید آیه را تلاوت کنیم و عرض را تمام کنم: «وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ».

و هرگز نیکی و بدی در جهان یکسان نیست، همیشه بدی (خلق) را به بهترین شیوه (که خیر و نیکی است پاداش ده و) دور کن تا همان کس که گویی با تو بر سر دشمنی است دوست و خویش تو گردد.